

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНИ

а/с 306, м. Київ-32, 01032
тел.: (044) 238-6260, тел./факс: (044) 238-6259
necu@necu.org.ua | www.necu.org.ua

№ 125-1/128

28.05.2015

Заступнику Міністра екології та природних ресурсів України
Коломієць С.Л.

вул. Митрополита Василя Липківського, 35
03035, м. Київ,

Шановна пані Світлано,

Національний екологічний центр України (НЕЦУ) дякує Вам за організацію зустрічі 28 квітня 2015 року з представниками українських та європейських громадських організацій **щодо дотримання Україною зобов'язань за Конвенцією про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенцією Еспо)** при прийнятті рішень щодо продовження роботи енергоблоків АЕС у понад проектний термін.

Цим листом хочемо **надати детальне обґрунтування зобов'язань України в цій сфері**, а також звернути увагу Мінприроди на те, чому важливо проводити оцінку впливу на довкілля (ОВД) з точки зору екологічної, ядерної та енергетичної безпеки України та Європи.

Конвенція Еспо – це міжнародний договір, що зобов'язує держави проводити оцінку впливу на довкілля комерційних проектів у випадку, коли такі проекти можуть вплинути на довкілля іншої держави. Конвенція Еспо є інструментом, який забезпечує інформування та консультування із зачепленими сторонами до прийняття остаточних рішень, зокрема у сфері ядерної енергетики, таким чином підвищуючи рівень пропрацьованості та обґрунтованості рішень та забезпечуючи взяття до уваги усіх аспектів, включно з тими, які не розглядаються в рамках компетенції органів з ядерної та радіаційної безпеки (Держатомрегулювання України).

Чому важливо проводити ОВД перед прийняттям рішення про понад проектну роботу енергоблоків АЕС?

Фізичне старіння реакторів підвищує ризик інцидентів із виходом радіоактивності за межі АЕС. Ймовірність таких інцидентів зростає із віком реакторів¹. Незважаючи на проведені модернізації, загальний стан реакторів з часом погіршується. Атомні реакторні установки містять компоненти, які не підлягають заміні (наприклад корпус реактора), і їх міцність з часом знижується під впливом жорстких умов роботи реакторної установки. У 2012 були знайдені тисячі мікротріщин у корпусах реакторів на двох бельгійських атомних

¹ http://www.greenpeace.org/switzerland/Global/switzerland/de/stromzukunft_schweiz/atom/ageing2014/Lifetime-extension-of-ageing-nuclear-power-plants-Entering-a-new-era-of-risk.pdf

енергоблоках Дойль 3 та Тіганш 2, а висновки наукових вишукувань говорять про те, що ця проблема може мати наслідки також і для інших реакторів по всьому світу².

Процес проведення ОВД дозволяє оцінити та взяти до уваги фактори, які не потрапляють в рамки періодичної переоцінки безпеки АЕС – процедури, яка проводиться на енергоблоці перед розглядом питання про можливість його понадпроектної роботи і є основою для прийняття остаточного рішення.

Серед таких факторів варто виділити:

- Аналіз альтернатив, включаючи опцію «не продовження»;
- питання додаткової кількості відпрацьованого ядерного палива та радіоактивних відходів із розглядом варіантів вирішення та вартості поводження та захоронення;
- серйозні запроектні аварії та їх потенційні транскордонні впливи, включаючи заходи із зниження ймовірності настання та скорочення обсягів витоку радіоактивних матеріалів.

Юридичне підґрунтя для проведення ОВД перед прийняттям рішення про понад проектну роботу енергоблоків АЕС

Атомні електростанції є у переліку об'єктів, які підпадають під дію Конвенції Еспо та для яких вимагаються проведення оцінки впливу на довкілля:

*Пункт 2... атомні електростанції та інші споруди з ядерними реакторами (за винятком дослідницьких установок для виробництва та конверсії розщеплюваних та відтворюваних матеріалів, максимальна потужність яких не перевищує 1 кіловат постійного теплового навантаження).*³

*Сторона походження забезпечує, щоб оцінка впливу на навколишнє середовище згідно з цією Конвенцією проводилась до прийняття рішення про санкціонування або здійснення запланованого виду діяльності, внесеного до Додатка I, який може призводити до значного шкідливого транскордонного впливу.*⁴

*"Запланована діяльність" розуміється як будь-яка діяльність чи будь-яка суттєва зміна у тій чи іншій діяльності, яка вимагає прийняття рішення компетентним органом відповідно до вживаної національної процедури*⁵.

Текст Конвенції чітко визначає, що щодо запланованого виду діяльності, наведеного у Додатку I, який може призводити до значного шкідливого транскордонного впливу, Сторона походження з метою забезпечення проведення відповідних і ефективних консультацій відповідно до статті 5, оповіщує будь-яку Сторону, котра, на її думку,

---

² <https://miningawareness.wordpress.com/2015/02/28/thousands-of-cracks-in-belgian-nuclear-reactors-probable-global-nuclear-scourge/>

³ Додаток 1, пункт 2 Конвенції Еспо

⁴ Стаття 2, пункт 3 Конвенції Еспо

⁵ Стаття 1, пункт (v)

може бути зачепленою стороною, якомога скоріше та не пізніше, ніж вона проінформує громадськість власної країни, про заплановану діяльність⁶.

Аварії на Чорнобильській АЕС та на АЕС Фукусіма-Дайчі не залишають сумнівів у тому, що аварійні ситуації на діючих АЕС можуть мати значні негативні наслідки далеко за межами країни, де приймаються рішення по експлуатацію АЕС.

Рішення Комітету з імплементації Еспо щодо продовження роботи енергоблоків № 1 та 2 на Рівненській АЕС

Дотримання країнами вимог Конвенції Еспо перевіряється Комітетом з імплементації Еспо по факту отримання офіційного прохання від однієї із сторін Конвенції. Також Комітет може відкривати справи з власної ініціативи на підставі інформації, наданої неурядовими організаціями (НУО). Така справа щодо продовження строку роботи енергоблоків № 1 та 2 Рівненської АЕС була відкрита Комітетом у 2013 на основі подання української неурядової організації Екоклуб м. Рівне.

Розглянувши матеріали справи, в тому числі надані українським урядом письмові роз'яснення щодо застосованої процедури прийняття таких рішення, у лютому 2014 року Комітет зробив висновок, що рішення про продовження роботи блоків № 1 та 2 на Рівненській АЕС після закінчення строку дії ліцензії, навіть за відсутності будь-яких робіт, має розглядатися як запланована діяльність у розумінні статті 1, параграфу (v), і відповідно підпадає під застосування вимог Конвенції.

Комітет також повторно зазначив, що «навіть мала ймовірність (суттєвого негативного) впливу тягне за собою зобов'язання надсилати повідомлення зачепленим сторонам», і що «повідомлення є необхідним, хіба що можна виключити ймовірність суттєвого трансграничного впливу»⁷. Комітет вважає, що оскільки Україна не може виключити можливість суттєвого негативного транскордонного впливу від запропонованої діяльності (роботи реакторів у понад проектний термін), вона повинна була поінформувати потенційно зачеплені країни.

Чи це нова ліцензія, чи, як аргументує Україна, це підтвердження можливості подальшої експлуатації установки в межах параметрів визначених раніше, не має впливу на рішення Комітету, адже **«без цього нового рішення діяльність юридично мала б бути припинена після вичерпання зазначеного у ліцензії терміну експлуатації»**⁸. У ліцензії Серія ЕО 000064 від 19.07.2002 на право здійснення діяльності «Експлуатація ядерних установок Южно-Українська АЕС» чітко визначено, що «термін експлуатації ядерних установок енергоблоків 1,2,3 ЮАЕС обмежуються проектним строком експлуатації». Подальша робота енергоблоків можлива лише за умови прийняття Держатомрегулювання окремого дозвільного рішення, без якого блок має бути зупинено, що і було виконано на ЮАЕС-2 у травні цього року.

---

⁶ Стаття 3, пункт 1

⁷ Звіт Комітету з імплементації Еспо, лютий 2014, неофіційний переклад http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2014/EIA/IC/ece.mp.eia.ic.2014.2.as_resubmitted.pdf ст. 22

⁸ Звіт Комітету з імплементації Еспо, лютий 2014, неофіційний переклад http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2014/EIA/IC/ece.mp.eia.ic.2014.2.as_resubmitted.pdf ст. 19

Комітет також встановив, що оскільки Україна не поінформувала зачеплені сторони щодо запропонованого продовження терміну роботи атомних енергоблоків, Україна не дотрималась вимоги статті 3 Конвенції Еспо.

Шоста нарада сторін Конвенції Еспо – найвищий керуючий орган Конвенції – затвердив висновки Комітету по цій справі у червні 2014 року⁹.

Висновки та рекомендації Комітету з імплементації Еспо стосуються процесу прийняття рішень про продовження строків експлуатації енергоблоків АЕС в цілому, не лише енергоблоків Рівненської АЕС:

Нарада сторін Конвенції «затверджує результати розгляду Комітетом з імплементації про те, що Україна не виконує свої зобов'язання по статті 2, параграфу 2, щодо загальних юридичних та адміністративних рамок процедури прийняття рішень про продовження терміну роботи атомних енергоблоків»¹⁰

Рішення наради сторін Конвенції є авторитетною інтерпретацією Конвенції Еспо, що чітко вказує на необхідність застосовувати процедур Конвенції при прийнятті рішень про продовження роботи АЕС після вичерпання планового ресурсу в Україні.

Очевидно, що в разі отримання інформації щодо підготовки в Україні рішень про понад проекту роботу інших енергоблоків АЕС без виконання процедур Конвенції Еспо, Комітет визнає це порушенням за аналогією зі справою РАЕС 1,2.

Стан справ з понад проектною роботою АЕС та оцінкою впливу на довкілля в Україні

В Україні експлуатуються 15 атомних енергоблоків, 3 з них – у понад проектний термін, включаючи два енергоблоки на Рівненській АЕС, яка є найближче до кордону з країнами Європи. У 2015 році закінчується проектний термін експлуатації ще двох енергоблоків – другого блоку ЮАЕС та першого блоку ЗАЕС.

Наразі рішення про можливість понад проектної роботи енергоблоків АЕС приймаються Держатомрегулювання на підставі звіту з переоцінки безпеки, який **не містить звіту з оцінки впливу на довкілля** і не забезпечує можливості для ефективного та повноцінного консультування із громадськістю навіть в межах України. Звіт з переоцінки безпеки містить аналітичну інформацію лише про радіологічні впливи від роботи АЕС (фактор безпеки № 14), і його визнано Комітетом з імплементації Еспо як такий що «не можна порівнювати з ОВД, в тому числі із переліком елементів такої оцінки визначених у Додатку II»¹¹.

НАЕК «Енергоатом» стверджує, що рішення Комітету з імплементації ще не є остаточним, і що за відсутності національного законодавства, яке б вимагало проведення такої оцінки, Енергоатом не є зобов'язаний проводити оцінку впливу на довкілля перед отриманням дозволу на понадпроектну роботу енергоблоків¹². Однак, звертаємо увагу на те, що:

⁹ Espoo MOP Decision IV/2 http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/decisions/Decision_VI.2.pdf

¹⁰ Espoo MOP Decision IV/2 http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/decisions/Decision_VI.2.pdf

¹¹ http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2014/EIA/IC/ece.mp.eia.ic.2014.2.as_resubmitted.pdf p. 23, paragraph 62

¹² Лист НАЕК «Енергоатом» до НЕЦУ № 60/32 від 6 січня, 2015;

- (1) стаття 9 Конституції України визначає що, «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України». Конвенція Еспо була ратифікована Верховною Радою України у 1999 році, а відповідно і є частиною національного законодавства, яке має виконуватися.
- (2) **Справа щодо проведення роботи енергоблоків № 1 та 2 на Рівненській АЕС є закритою**, про що зазначено на сайті Конвенції¹³, а отже рішення по ній є остаточним.

Зважаючи на те, що саме Мінприроди є відповідальним державним органом за імплементацію в Україні Конвенції Еспо, звертаємось до вас із проханням забезпечити належне виконання даного міжнародного договору. НЕЦУ готовий співпрацювати з Мінприроди для забезпечення належного виконання Конвенції.

1. Просимо вас проінформувати нас про позицію Мінприроди щодо необхідності підготовки документації з оцінки впливу на довкілля, проведення міжнародних консультацій та інших процедур у відповідності до вимог Конвенції Еспо до прийняття рішення про продовження термінів експлуатації атомних енергоблоків в Україні.
2. Повідомити, чи інформувало Мінприроди Держатомрегулювання та НАЕК «Енергоатом» про необхідність підготовки документації з оцінки впливу на довкілля, проведення міжнародних консультацій та інших процедур у відповідності до вимог Конвенції Еспо до прийняття рішення про продовження роботи атомних енергоблоків?
3. Чи планує Мінприроди проінформувати зачеплені сторони Конвенції Еспо про намір України прийняти рішення про продовженню ЮАЕС-2 та ЗАЕС-1, і у які строки ?

Про результати розгляду даного звернення просимо повідомити за адресою: НЕЦУ, а/с 306, Київ-32, 01032, Україна та на електронну адресу necu@necu.org.ua

З повагою,

**Виконавчий директор
Національного екологічного центру України**

Юрій Урбанський

Вик.: Головка Ірина
тел.: (044) 3537842, iryua@bankwatch.org

---

¹³ <http://www.unece.org/environmental-policy/conventions/environmental-assessment/areas-of-work/review-of-compliance/committee-initiative.html>